

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์สุราภัยกับเยาวชนไทยในอนาคตกรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยอนาคตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์สุราในระยะ 5 ปีข้างหน้า โดยการวิเคราะห์สถานการณ์และผลกระทบทางสังคม จากวิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม ได้แก่ เยาวชน ภาคประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ก่อผลกระทบหรือผู้ประกอบการ

ผลการศึกษาในด้านผลกระทบทางสังคม พบว่า การดื่มสุราทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมถึงผู้คนรอบข้างอย่างมาก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนเป็นปัญหาที่นับวันจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นและนำไปสู่ปัญหาอื่นหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ในทางลบหรือสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างมาก ด้านการดำเนินการเพื่อลดหรือควบคุมการบริโภคสุรายังเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานสาธารณสุขและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานรณรงค์ป้องกันการดื่มสุรา ในระดับนโยบายของจังหวัดโดยคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในกลุ่มเยาวชน

แม้ว่าจังหวัดพิษณุโลกจะมีนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อยับยั้งปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้โครงการ “พิษณุโลกเมืองสุขภาพดีปลอดบุหรี่และเหล้า” แต่โครงการดังกล่าวเป็นกลยุทธ์เพื่อการรณรงค์การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวงกว้าง เนื่องจาก แผนงานส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร่วมกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าเป็นหลัก ทำให้ขาดการบูรณาการการทำงานและขาดบุคลากรจากหน่วยงานอื่นๆ ที่จะร่วมดำเนินการขับเคลื่อนโครงการให้เกิดการรับรู้ในเชิงนโยบายสาธารณะ

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา นั้นอาศัยความร่วมมือกับภาคประชาชนใน 9 อำเภอโดยผ่านผู้ประสานงานแต่ละอำเภอเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โครงการดังกล่าวร่วมกับแกนนำในพื้นที่เพื่อรณรงค์และควบคุมการบริโภคสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายโดยเน้นกลุ่มเยาวชนและแกนนำในชุมชนเป็นหลักโดยเน้นการควบคุมและป้องกันให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริโภคสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในต่างอำเภอหรือชนบทเป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีการควบคุม รณรงค์และป้องกัน จนทำให้เกิดพฤติกรรมกรรมการบริโภคสุราอย่างไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมอย่างมาก

ผลการวิจัยอนาคต โดยใช้เทคนิคการสร้างอนาคตภาพ (Scenario Technique) สรุปแนวโน้มการพยากรณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน 5 ปี ข้างหน้าได้ว่า จะเกิดผลกระทบในกรณีที่แย่ที่สุด (Worst Case) กล่าวคือ 1) การขยายตัวและพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลต่อแนวโน้มการบริโภคมากยิ่งขึ้น 2) ความต้องการบริโภคมีแนวโน้มขยายตัว มีการกระจายผลิตภัณฑ์และดำเนินกิจกรรมด้านการตลาดของธุรกิจที่หลากหลายในขณะที่มาตรการควบคุมและบังคับใช้ยังไม่ชัดเจน 3) ผลกระทบต่อเยาวชน ครอบครัวและสังคมมีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนรอบข้างมากขึ้น

ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สรุปได้ว่า ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ ต้องบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากร เร่งขับเคลื่อนการป้องกัน แก้ไขปัญหา และลดวิกฤติผลกระทบทางสังคมจากสุราในกลุ่มเยาวชน เพื่อให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองเยาวชนปลอดสุรารายในปี พ.ศ. 2560 โดยอาศัยมาตรการทางสังคมและการสื่อสารสาธารณะ รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้อย่างเข้มงวดประกอบกัน ทั้งนี้ จะต้องมีการติดตามและประเมินผลในลักษณะของวงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) และกำหนดตัวชี้วัดลักษณะองค์ประกอบ (Composite Indicator) ที่ให้ความสำคัญกับการวัดผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ซึ่งเป็นผลที่บ่งบอกถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์จังหวัดได้